

รายงานสรุป (นายณัฐพัฒน์ ลากุล)

การเข้าร่วมโครงการโครงการกฎหมายนำรู้เพื่อประชาชน

เรื่อง “การพระราชสงครามทวีปยุโรป:พระบรมราชโองบายในรัชกาลที่ 6 เพื่อพัฒนาการด้านกฎหมายในประเทศไทย”

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ.ดร.ชัชพล ไชยพร ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์กฎหมายมากที่สุดคนหนึ่ง ได้บรรยายตลอด 3 ชม. พอสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญ(บางส่วน) ดังนี้

-นิติศาสตร์ ไม่ใช่การเรียนแค่กฎหมาย เพราะนักกฎหมาย ไม่ใช่เพียงแค่คนที่จำมาตราและบทลงโทษได้เท่านั้น แต่ต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศว่ามีบริบทและความเป็นมาอย่างไร เช่น ที่อังกฤษจะเรียนประวัติศาสตร์กฎหมาย (Common Law)

“นักกฎหมายที่ไม่รู้ประวัติศาสตร์ คุณจะ เป็นเพียงแค่หุ่นกระบอกที่ไม่มีคนเชิด”

ความคิดของคนยุคก่อน (700 ปีก่อน) ที่ว่า โลกคืออะไร กลม ? หรือ แบน ? มาจากฐานความคิดที่ต่างกัน วิธีคิดของคนโบราณจะเชื่อในเรื่องที่ว่า โลกศูนย์กลางจักรวาล ในฝั่งตะวันออก ที่ปรากฏชัด คือ การสร้างอะไรที่เป็นยอดแหลม ๆ จะหมายถึง เขาพระสุเมรุ(เขาสีเนรุ)(ที่อยู่ของพระอินทร์) ทั้งสิ้น ฝั่งตะวันตก ก็เชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลก

เราจึงต้องมีการปรับระบบ(Re-engineering) โดยการทำให้ 4 R = 1.Rethink(คิดใหม่) 2. Redesign(ออกแบบใหม่) 3.Retool (ตัดแปลงใหม่) 4.Retrain(เก็บไว้ รักษาไว้)

ผู้นำที่ดี คือ คนที่สามารถพยากรณ์อนาคตได้อย่างแม่นยำ มีวิสัยทัศน์ (Vision) มองไกลอย่างมีกลยุทธ์ ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ ในรัชสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ทรงเชื่อในพระราชดำรัสของล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 3 ที่ทรงให้ระมัดระวังศึกจากฝั่งตะวันออก (ฝรั่งเศส)แม้ขณะทรงผนวชได้ทำความสนิทสนมกับพวกบาทหลวง สนใจในวิทยาการต่างๆของตะวันตกเป็นอย่างมาก ในรัชกาลที่ 5 เมื่ออยู่ในท่ามกลาง 2 จักรวรรดิใหญ่ๆของโลกในขณะนั้น คือ อังกฤษกับฝรั่งเศส ก็สามารถแสวงหาจักรวรรดิที่ 3 มาช่วยเสริมคือ จักรวรรดิรัสเซีย

ในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปเรียนต่างประเทศตั้งแต่พระชนมายุ 13 พรรษา และไปในขณะที่เกิดเหตุการณ์ รศ. 112 จึงไปเรียนด้านการทหารโดยเฉพาะและด้วยความที่พระองค์ทรงมีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน ทรงสนุกกับการเรียน และจะทรงเรียนไปให้สุดทางของการเรียนนั้นๆ ต่อเมื่อได้ขึ้นเป็นพระบรมโอรสาธิราชฯ เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) ได้กราบบังคมทูลให้มาเรียนวิชาพลเรือน ที่ไคร้สเซอร์ อ็อกซ์ฟอร์ด (ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์และกฎหมายระหว่างประเทศ)

และเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ต่อจากพระราชบิดา ที่ทรงครองราชย์มายาวนานถึง 42 ปี ปัญหาที่พระองค์ต้องแก้ไข คือ จะทรงต่อสู้กับความคิดของพี่ ป้า น้า อา ของพระองค์ท่านได้อย่างไร และยุคนั้นกำลังเกิดรัฐชาติ (Nation State) ขึ้น

ประเทศสยาม (ในขณะนั้น) 1.ต้องสร้างดินแดน 2.สร้างความเป็นประชารไทย (ที่มาจากไหนก็ตาม ขอให้รู้ว่าเป็นคนไทย) 3.อำนาจอธิปไตย (กฎหมาย) 4.รัฐบาล (กษัตริย์)

ปัญหาที่เป็นเรื่องราวในพระราชหฤทัย คือ คนไทยยังไม่ได้รับการศึกษา เพื่อเข้าสู่ระบบราชการ จึงได้ทรงคิดแบบมูมโดยการตั้งมหาวิทยาลัย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น เมื่อ 26 มีนาคม 2459 (ก่อนวันปีใหม่ไทย 6 วัน) และได้กำหนด พรบ.ประถมศึกษา พ.ศ.2464 (เป็นพระวิสัยทัศน์ในการมองกลับหัวเอาอุปทานมาก่อนอุปสงค์ คือ สร้างมหาวิทยาลัยก่อนประถม มัธยม) เป็นต้น ระบบทาส-ไพร่ (ที่ยังมีอยู่) และระบบกฎหมายแบบเดิม

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาสัญญาเบาริ่ง (ที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย) ปัญหาสังคมโลก (ที่เกิด รัฐชาติ มีการกำหนดเส้นเขตแดน เกิดการปะทะกันระหว่างจักรวรรดิต่างๆ) ปัญหากระแสความคิดของผู้คนในยุคนั้น

สยามประเทศ จึงต้องมีวิสัยทัศน์ : ประเทศไทย(สยาม)ทัดเทียมอารยประเทศ

พันธกิจ : WHAT พัฒนาประเทศอย่างฉับพลัน

WHO รัฐบาล+ประชาชน

HOW ใช้กุศโลบายและปรับทัศนคติ

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 (WAR#1) ที่เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2457 นโยบายที่แสดงออก(ปรากฏ) คือ ความเป็นกลาง (ซึ่งในความเป็นจริงไม่เคยมีอยู่จริง)และนโยบายแฝง จึงทรงเตรียมการ(พ.ศ.2457-2459) โดยการส่งเงินไปช่วยอังกฤษ ในฐานะนักเรียนเก่าเบเวเดอร์ม จนได้รับพระราชทานยศเป็นพลเอกแห่งกองทัพอังกฤษ จากสมเด็จพระเจ้าจอร์จที่ 5 ทรงเปลี่ยนธงชาติไทย จากธงช้างเผือก เป็นธงไตรรงค์ (เพื่อเทียบเท่าประเทศจักรวรรดิในยุคนั้น) เป็นต้น

รัชกาลที่ 6 ทรงใช้ยุทธศาสตร์ จากการเรียนรู้จากทฤษฎี และเรียนรู้จากประสบการณ์ (เรียนการทหาร การปกครองและอยู่ยุโรปมานาน ประสบการณ์ในรัชกาลที่ 5 (ลัทธิล่าอาณานิคม) และข้อจำกัดภายในประเทศ (คน/ระบบ/ทัศนคติ) ที่ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ (คนในยุคนั้น โดยเฉพาะคนจีนส่วนใหญ่นิยมเยอรมัน วิศวกรคุมรถไฟสายเหนือเป็นเยอรมัน ประเทศอังกฤษก็เร่งเร้าให้ไทยตัดสัมพันธ์ไมตรีกับเยอรมัน ต่อเมื่อเยอรมันยิงเรือโดยสารของพลเรือนด้วยยุทธการเรือดำน้ำ จึงตัดสินใจประกาศเลือกข้างอย่างชัดเจน)

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในราชอาณาจักร ได้สร้างเมืองหลวงสำรองขึ้นที่นครปฐม โดยใช้ภูมิภาคตะวันตก เป็นยุทธศาสตร์ตั้งรับ สร้างทางรถไฟไปนครปฐม ไม่สร้างถนน (เพราะทางรถไฟสามารถทำลายได้ง่ายกว่า) แต่สร้างถนนไปราชบุรี ตั้งกองกำลังพลเรือน (ซ่อมรบเสือป่า) ดำเนินกุศโลบายทางการต่างประเทศอย่างแยบยล โดยมีพระราชดำริว่า “การเป็นกลางต่อไปมีแต่จะเสมอตัวกับชาติอื่น” “การอยู่วงนอกนั้น ไม่ดี” “การจะเข้า ต้องเข้าอย่างมีเกียรติ” “ต้องไม่กล่าวถึงการแก้ไขต่อเรื่องสัญญาที่ไม่เป็นธรรม” “แสวงหาโอกาสเหมาะเพื่อประกาศสงคราม โดยมีให้สัมพันธ์มิตรระหัดกว่า การกระทำเป็นการหวังประโยชน์อย่างกรณีของจีน” “วางมาตรการควบคุมการยุยงชาวต่างประเทศ เช่น จีน แขก และรวมถึงคนไทยในระหว่างสงคราม” โดยได้รับข้อมูลสนับสนุนทางการต่างประเทศ และการทหารจากเจ้านายฝ่ายต่างๆที่ประจำอยู่ต่างประเทศ อาทิ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ พระวรราชเธอ กรมหมื่นเทวะวงศ์วโรปการ และอีกหลายๆ พระองค์

จนเมื่อก่อนเวลา 0.00 นาฬิกา ของวันอาทิตย์ที่ 22 กรกฎาคม 2460 ได้เรียกประชุมเพื่อประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ทรงเครื่องมหาพิชัยยุทธ ถือนพระแสงดาบคาบค่าย (ร.1 สร้างไว้) เมื่อถึงเวลา 0.00 นาฬิกา จึงได้ประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 กับฝ่ายสัมพันธมิตร จากนั้น ได้ประกาศรับสมัครทหารอาสา มีผู้เข้ารับสมัครจำนวนมาก แต่ก็รับทหารทั้งสิ้น 1,200 นาย โดยได้ฝึกซ้อมรบโดยไปช่วยฝรั่งเศสที่ขอกำลังในส่วนพลซัพ(กองรถยนต์) แพทย์ และกองอากาศยาน (อังกฤษ จะให้ไปส่งเสบียงที่เมโสโปเตเมีย) ทหารที่ไปได้แสดงความกล้าหาญจนเป็นที่ประจักษ์ และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง ทหารไทยจึงได้รับเกียรติให้เดินสวนสนามเพื่อฉลองชัยชนะ ใน 3 เมืองใหญ่ คือ กรุงปารีส ฝรั่งเศส กรุงลอนดอน อังกฤษ และกรุงบรัสเซลส์ เบลเยียม

ผลสัมฤทธิ์ ผลผลิต ไทยได้รับชัยชนะในสงคราม ได้เป็นผู้ร่วมก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติ (เป็นลำดับที่ 24) ศาลโลก เป็นสมาชิกสากลไปรษณีย์ องค์การอนามัยโลก และกาชาดสากล มีพระราชไมตรีกับชาวอเมริกันเพื่อแก้ปัญหาด้านการศาลในไทย สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการกฎหมายไทยยุคใหม่ เป็นต้น

ผลลัพธ์ การเป็นที่ยอมรับในหมู่อารยประเทศ มีเกียรติภูมิ สามารถเจรจาแก้ไขสัญญาต่างๆ ได้ ใช้สุนทรียะ ในการเปลี่ยนค่านิยม (โดยการนิพนธ์บทละคร ประวัติศาสตร์ เขียนบทความ เป็นต้น) สร้างดุสิตธานี (เมืองจำลองประชาธิปไตย-เล่นแบบจริงๆ) และทรงดำเนินนโยบายทางการต่างประเทศ ตั้งแต่แต่ปีแรกจนปีสุดท้ายของการครองราชย์โดยการเชิญผู้แทนจากต่างประเทศและเสด็จเยือนด้วยภาพลักษณ์และความสง่างามสมพระเกียรติ จนเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติอย่างเต็มภาคภูมิ ดังที่ปรากฏชัดเจน(ที่พวกเราชาวไทยได้เห็นจวบจนปัจจุบัน

เหลืออะไร(สงครามโลกครั้งที่ 1) ในความทรงจำของคนไทยในปัจจุบัน อนุสรณ์สถาน วงเวียน 22 กรกฎาคม (ที่มีถนน 3 สายตัดกัน คือ ถนนไมตรีจิตต์ ถนนมิตรพันธ์ และถนนสันติภาพ) และอนุสาวรีย์ทหารอาสา

“หากเราเชื่อว่า พระนารายณ์ จะลงมาปราบยุคเข็ญ ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 6 พระองค์ก็ทรงเสด็จมาในช่วงเวลาที่พอเหมาะพอดี ในยุคที่สยามกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของยุค Nation State”

(ผู้สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติม ได้จากเอกสารที่แนบมา)